

درس اول

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ (١٥) إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ (١٦) وَمَا ذَالِكَ عَلَى اللَّهِ

بِعَزِيزٍ (١٧)

ای مردم شما (همگی) نیازمند به خدائید؛ تنها خداوند است که بی نیاز و شایسته هر گونه حمد و ستایش است! (١٥) اگر بخواهد شما را می برد و خلق جدیدی می آورد؛ (١٦) و این برای خداوند مشکل نیست! (١٧) - فاطر
پیام:

١- همه ی مخلوقات از جمله انسان، در وجود و هستی خود نیازمند خدا هستند.

٢- تنها وجود بی نیاز خداست و در هستی خود به دیگری محتاج نیست.

٣- چون وجود انسان و سایر مخلوقات وابسته به خداست، اگر اراده کند می تواند ما را ببرد و مخلوقات دیگری به جای ما بیاورد.

٤- چون وجود خداوند وابسته به چیزی نیست، کسی نمی تواند وجود او را بگیرد و نابودش کند.

کلیت:

نیازمندی مخلوقات در هستی و بقای خود به خدا و استقلال ذاتی خدا از موجودات

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكُوتٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ

مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ

لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٣٥)

خداوند نور آسمانها و زمین است؛ مثل نور خداوند همانند چراغدانی است که در آن چراغی (پر فروغ) باشد، آن چراغ در حبیبی قرار گیرد، حبیبی شفاف و درخشنده همچون یک ستاره فروزان، این چراغ با روغنی افروخته می شود که از درخت پربرکت زیتونی گرفته شده که نه شرقی است و نه غربی؛ (روغنش آن چنان صاف و خالص است که) نزدیک است بدون تماس با آتش شعله ور شود؛ نوری است بر فراز نوری؛ و خدا هر کس را بخواهد به نور خود هدایت می کند، و خداوند به هر چیزی داناست. (٣٥) - نور

پیام:

١- خداوند نور هستی است، یعنی تمام عالم وجود خود را از او می گیرند. به سبب او پیدا و آشکار می شوند و وجودشان به وجود او وابسته

است.

٢- هر چیزی در این جهان بیانگر وجود خالق و آیه ای از آیات الهی محسوب می شود.

کلیت:

خداوند نور هستی

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ (٢٥)

و از آیات او این است که آسمان و زمین به فرمان او برپاست؛ سپس هنگامی که شما را (در قیامت) از زمین فراخواند، ناگهان همه خارج می‌شوید (و در صحنه محشر حضور می‌یابید)!(۲۵) - روم

پیام:

برپ بودن جهان به امر خدا از نشانه‌های خداست، یعنی اگر خداوند اراده فرماید آسمان و زمین را نابود خواهد کرد.
کلیت:

آیه و نشانه بودن برپایی آسمان و زمین و معاد جسمانی و وابستگی موجودات در بقای خود به خدا

هُوَ الَّذِي يُسِّرُ كُرِّيَ الْبُرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّىٰ إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلِكِ وَجَرِينِ يَمِّ بَرِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا بِهَا جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنِ أُنجَيْنَا مِنْ هَٰذِهِ لَنُكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ (۲۲) فَلَمَّا أُنجَيْنَاهُمْ إِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَغَيْتُمْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (۲۳)

او کسی است که شما را در خشکی و دریا سیر می‌دهد؛ زمانی که در کشتی قرار می‌گیرید، و بادهای موافق آنان را (بسوی مقصد) حرکت میدهد و خوشحال می‌شوند، ناگهان طوفان شدیدی می‌وزد؛ و امواج از هر سو به سراغ آنها می‌آید؛ و گمان می‌کنند هلاک خواهند شد؛ در آن هنگام، خدا را از روی اخلاص می‌خوانند که: «اگر ما را از این گرفتاری نجات دهی، حتماً از سپاسگزاران خواهیم بود!» (۲۲) اما هنگامی که خدا آنها را رهایی بخشید، (باز) به ناحق، در زمین ستم میکنند. ای مردم! ستمهای شما، به زیان خود شماست! از زندگی دنیا بهره (میبرید)، سپس بازگشت شما بسوی ماست؛ و ما، شما را به آنچه عمل میکردید، خبر میدهیم! (۲۳) - یونس

پیام:

۱- در لحظات حساس و خطر که احساس می‌کنند خودشان قدرت هیچ‌کاری ندارند بیشتر به یاد خدا می‌افتند.

۲- هر کس در فطرت خود، خود را وابسته به یک قدرت بی‌پایان و بی‌نیاز می‌یابد.

کلیت:

فطری بودن توجه به خدا و ظهور و بروز آن هنگام گرفتار شدن در بلایا

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تُسْتَوَى الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (۱۶)

بگو: «چه کسی پروردگار آسمانها و زمین است؟» بگو: «الله!» (سپس) بگو: «آیا اولیا (و خدایانی) غیر از او برای خود برگزیده‌اید که (حتی) مالک سود و زیان خود نیستند (تا چه رسد به شما؟!))» بگو: «آیا نابینا و بینا یکسانند؟! یا ظلمتها و نور برابرنند؟! آیا آنها همتایانی برای خدا قرار دادند بخاطر اینکه آنان همانند خدا آفرینشی داشتند، و این آفرینشها بر آنها مشتبّه شده است؟!» بگو: «خدا خالق همه چیز است؛ و اوست یکتا و پیروز!» (۱۶) - رعد

پیام:

۱- خداوند تنها خالق و هستی بخش است.

۲- خداوند یگانه است و شریک و همتایی ندارد.

کلیت:

توحید در خالقیت و اصل توحید.

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱).... لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (۳)

بگو: خداوند، یکتا و یگانه است؛ (۱) (هرگز) نژاد، و زاده نشد، (۳) - توحید

پیام:

خداوند یگانه است و شریک و همتایی ندارد.

کلیت:

اصل توحید.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ (۱۰۹)

و (چگونه ممکن است خدا ستم کند؟! در حالی که) آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است، مال اوست؛ و همه کارها، به سوی

او باز می‌گردد (و به فرمان اوست). (۱۰۹) - آل عمران

پیام:

چون خداوند خالق جهان است، مالک آن نیز می‌باشد.

کلیت:

توحید در مالکیت و اصل معاد

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِّنْ دُونِهِ مِنِّ وَلِيٌّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا (۲۶)

بگو: «خداوند از مدت توقفشان آگاهتر است؛ غیب آسمانها و زمین از آن اوست! راستی چه بینا و شنواست! آنها هیچ ولی و

سرپرستی جز او ندارند! و او هیچ کس را در حکم خود شرکت نمی‌دهد!» (۲۶) - کهف

پیام:

فرمانروای جهان خداست و هیچ کس در فرمانروایی شریک او نیست.

کلیت:

توحید در ولایت

أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ (۶۳) ءَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ (۶۴)

آیا هیچ درباره آنچه کشت می‌کنید اندیشیده‌اید؟! (۶۳) آیا شما آن را می‌رویانید یا ما می‌رویانیم؟! (۶۴) - واقعه

پیام:

همه‌ی مخلوقات در کارهای خود نیازمند و وابسته‌ی به خداوند هستند اما خداوند در اداره‌ی جهان به آن‌ها نیازی ندارد.

کلیت:

توحید در ربوبیت

بُح
اِنْ اللّٰهَ رَبِّي وَرَبِّكُمْ فَاعْبُدُوْهُ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيْمٌ (۵۱)

خداوند، پروردگار من و شماست؛ او را بپرستید (نه من، و نه چیز دیگر را)؛ این است راه راست! (۵۱) - آل عمران
پیام:

کسی لایق عبادت است که رب انسان باشد، اگر کسی پذیرفت که خداوند پروردگار انسان هاست، لازمه‌ی این پذیرش آن است که در مقام پرستش، فقط او را بپرستد و از پرستش غیر او خودداری کند و پس توحید در عبادت، نتیجه‌ی توحید در ربوبیت است. عبارت ان الله ربی و ربکم توحید در ربوبیت است و فاعبده توحید در عبادت است
کلیت:

رابطه‌ی توحید در ربوبیت و توحید در عبادت

اِتَّخَذُواْ اٰخْبَارَهُمْ وَرَهْبَنَهُمْ اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَالْمَسِيْحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا اُمِرُواْ اِلَّا لِيُعْبُدُوْا اللّٰهَ وَاحِدًا لَّا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبْحٰنَهُ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ (۳۱)

(آنها) دانشمندان و راهبان خویش را معبودهایی در برابر خدا قرار دادند، و (همچنین) مسیح فرزند مریم را؛ در حالی که دستور نداشتند جز خداوند یکتایی را که معبودی جز او نیست، بپرستند، او پاک و منزه است از آنچه همتایش قرار می‌دهند! (۳۱) -
توبه
پیام:

۱- مردم را به عبادت خدای واحدی که جز او الهی نیست، دعوت می‌کند.

۲- توحید در عبادت

کلیت:

شرک عبادی در بعد اجتماعی

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ اُمَّةٍ رَّسُوْلًا اَنِ اعْبُدُوْا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطُّغُوْتَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدٰى اللّٰهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلٰلَةُ فَمِنْهُمْ اُوْىٰ فِي الْاَرْضِ فَاَنْظُرْ وَاَكْفُرْ كَاْنَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِيْنَ (۳۶)

ما در هر امتی رسولی برانگیختیم که: «خدای یکتا را بپرستید؛ و از طاغوت اجتناب کنید!» خداوند گروهی را هدایت کرد؛ و گروهی ضلالت و گمراهی دامانشان را گرفت؛ پس در روی زمین بگردید و ببینید عاقبت تکذیب‌کنندگان چگونه بود! (۳۶) -
نحل
پیام:

با توجه به این که پس از عبارت اعبدوا الله می‌فرماید اجتنابوا الطاغوت لازمه‌ی توحید در عبادت، دوری از طاغوت است.

کلیت:

هدف از بعثت پیامبران، تحقق توحید در عبادت و دوری از طاغوت

وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ اِلَى اللّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى وَاِلَى اللّٰهِ عَاقِبَةُ الْاُمُوْر (۲۲)

کسی که روی خود را تسلیم خدا کند در حالی که نیکوکار باشد، به دستگیره محکمی چنگ زده (و به تکیه‌گاه مطمئنی تکیه کرده است)؛ و عاقبت همه کارها به سوی خداست. (۲۲) - لقمان

پیام:

۱- مبین توحید عبادی در بعد فردی

۲- تسلیم در برابر خداوند مربوط به توحید در عبادت است.

کلیت:

لازمه‌ی تمسک به دست آویز محکم، برخورداری از توحید در عبادت

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۲)

ستایش مخصوص خداوندی است که پروردگار جهانیان است. (۲) - فاتحه

پیام:

۱- الحمد لله بیانگر توحید در عبادت است.

۲- رب العالمین بیانگر توحید در ربوبیت است.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (۵)

(پروردگارا!) تنها تو را می‌پرستیم؛ و تنها از تو یاری می‌جوئیم. (۵) - فاتحه

پیام:

آیه شریفه بیانگر توحید در عبادت است.

کلیت:

توحید در عبادت

صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا

يَعْلَمُونَ (۲۹)

خداوند مثالی زده است: مردی را که مملوک شریکانی است که درباره او پیوسته با هم به مشاجره مشغولند، و مردی که تنها

تسلیم یک نفر است؛ آیا این دو یکسانند؟! حمد، مخصوص خداست، ولی بیشتر آنان نمی‌دانند. (۲۹) - زمر

پیام:

در کنکور نمی‌آید

درس چهارم

قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَنِئِي وَفُرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ

عَذَابٍ شَدِيدٍ (۴۶)

بگو: «شما را تنها به یک چیز اندرز می‌دهم، و آن اینکه: دو نفر دو نفر یا یک نفر یک نفر برای خدا قیام کنید، سپس ببندیشید این دوست و همنشین شما [محمد] هیچ گونه جنونی ندارد؛ او فقط بیم‌دهنده شما در برابر عذاب شدید (الهی) است!» (۴۶) -

سبأ

پیام:

کلمه‌ی الله برای خدا بر اخلاص دلالت می‌کند.

قیام کردن برای خدا

کلیت:

اخلاص در بندگی و برپایی همه‌ی امور برای رضای خدا..

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ (۲)

ما این کتاب را بحق بر تو نازل کردیم؛ پس خدا را پرستش کن و دین خود را برای او خالص گردان! (۲) - زمر

پیام:

خدا را خالصانه عبادت کنید.

کلیت:

اخلاص در بندگی

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (۶۰) وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ (۶۱)

آیا با شما عهد نکردم ای فرزندان آدم که شیطان را نپرستید، که او برای شما دشمن آشکاری است؟! (۶۰) و اینکه مرا

پرستید که راه مستقیم این است؟! (۶۱) - یس

پیام:

۱- مخاطب آیه: کسانی که گرایش فطری در بندگی خدا را نادیده گرفتند و بنده‌ی شیطان شدند.

۲- این آیات از ما می‌خواهد:

- شیطان را عبادت نکنیم
- شیطان دشمن حقیقی انسان است.
- فقط خدا باید پرستش شود
- پرستش خداوند صراط مستقیم است.

کلیت:

نادیده گرفتن گرایش فطری بندگی خدا علت تبعیت از هوای نفس و شیطان است.

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَىٰ بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ (۲۴)

آن زن قصد او کرد؛ و او نیز- اگر برهان پروردگار را نمی‌دید- قصد وی می‌نمود؛ اینچنین کردیم تا بدی و فحشا را از او دور

سازیم؛ چرا که او از بندگان مخلص ما بود! (۲۴) - یوسف

پیام:

خداوند حضرت یوسف را از بدی و فحشا حفظ کرد. زیرا آن حضرت از بندگان مخلص خداوند بود.

کلیت:

اولین ثمره‌ی اخلاص، عدم نفوذ شیطان در انسان و یأس او از فرد با اخلاص.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ (۶۹)

و آنها که در راه ما (با خلوص نیت) جهاد کنند، قطعاً به راه‌های خود، هدایتشان خواهیم کرد؛ و خداوند با نیکوکاران است.

(۶۹) - عنکبوت

پیام:

انجام عمل صالح یکی از راه‌های رسیدن به حقیقت بندگی و اخلاص

کلیت:

انجام عمل صالح از برنامه‌های رسیدن به حقیقت بندگی و اخلاص

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ (۱۰)

و می‌گویند: «اگر ما گوش شنوا داشتیم یا تعقل می‌کردیم، در میان دوزخیان نبودیم!» (۱۰) - ملک

پیام:

تقویت روحیه‌ی حق‌پذیری از برنامه‌های رسیدن به حقیقت بندگی و اخلاص

إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي (۱۴)

من «الله» هستم؛ معبودی جز من نیست! مرا بپرست، و نماز را برای یاد من پیادار! (۱۴) - طه

پیام:

راز و نیاز با خداوند از برنامه‌های رسیدن به حقیقت بندگی و اخلاص

قرآن کریم به برپایی نماز دعوت می‌کند.

هدف از این عمل یاد خدا است.

درس پنجم

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا (۳)

ما راه را به او نشان دادیم، خواه شاکر باشد (و پذیرا گردد) یا ناسپاس! (۳) - انسان

پیام:

بیانگر اختیار انسان

این آیه مبین این است که خداوند راه درست را به انسان نشان داده است و این انسان است که یکی از این دو راه را انتخاب می‌کند.

کلیت:

وجود اختیار در انسان

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ (۱۰۴)

دلائل روشن از طرف پروردگارتان برای شما آمد؛ کسی که (به وسیله آن، حق را) ببیند، به سود خود اوست؛ و کسی که از دیدن آن چشم ببوشد، به زیان خودش می‌باشد؛ و من نگاهبان شما نیستم (و شما را بر قبول ایمان مجبور نمی‌کنم) (۱۰۴) -

انعام

پیام:

در این آیه خداوند از شیوه‌ی راهنمایی خود با انسان سخن می‌گوید. خداوند رهنمودهای خود را به انسان اعلام می‌کند؛ این انسان است که باید انتخاب کند و چون انسان اختیار دارد، اگر بد انتخاب کرد و ضرر دید، ضرر از خودش به او رسیده و اگر بهانتخاب خوبی دست زد، این خوبی هم از ناحیه‌ی خودش می‌باشد. عبارت «ما انا علیکم بحفیظ» بیانگر آن است که از انسان سلب اختیار نمی‌شود.

کلیت:

وجود اختیار در انسان

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ (۴۹)

البته ما هر چیز را به اندازه آفریدیم! (۴۹) - قمر

پیام:

همه‌ی موجودات بر اسا تقدیر و اندازه‌ی دقیق آفریده شده‌اند، از این رو هر موجودی دارای ساختار منظم و ویژگی‌های خاص خود است. کلیت:

آفرینش موجودات بر اساس تقدیر، قانون‌مندی و ویژگی‌های معین

إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِن زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِ إِنَّهٗ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا (۴۱)

خداوند آسمانها و زمین را نگاه می‌دارد تا از نظام خود منحرف نشوند؛ و هر گاه منحرف گردند، کسی جز او نمی‌تواند آنها را نگاه دارد، او بردبار و غفور است! (۴۱) - فاطر

پیام:

جهان تحت مدیریت خداوند است و به این مدیریت می‌توان اعتماد کرد. قبول تقدیر الهی به معنای پذیرش نظم و قانون‌مندی جهان خلقت است.

کلیت:

نتایج اعتقاد به خدای حکیم و نظام حکیمانه او (تقدیر الهی)

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (۶۸)

او کسی است که زنده می‌کند و می‌میراند؛ و هنگامی که کاری را مقرر کند، تنها به آن می‌گوید: «موجود باش!» بی‌درنگ موجود می‌شود! (۶۸) - غافر

پیام:

حافظ و نگاهبان جهان خلقت خداوند حکیم است. خداوند است که مدیریت جهان را دارد و زندگی و مرگ (همه‌ی تغییرات) به دست اوست. اراده کند چیزی را زنده می‌کند و می‌میراند.

پدیده‌های جهان به حکم و اراده‌ی خدا هستند.

کلیت:

حکم و اراده‌ی الهی در به فعلیت رساندن پدیده‌های عالم.

اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمْ الْبَحْرَ لِيَجْرِيَ فِيهِ الْفُلُكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (۱۲)

خداوند همان کسی است که دریا را مسخر شما کرد تا کشتیها بفرمانش در آن حرکت کنند و بتوانند از فضل او بهره گیرید، و شاید شکر نعمتهایش را بجا آورید! (۱۲) - جاثیه

پیام:

مقصود از رام و مسخر بودن آسمانها و دریاها، تحت قانون بودن آنهاست.

کشتیها می توانند در دریاها حرکت کنند چون در آنها قانون حاکم است.

انسانمی تواند با اختیار خود به جستجوی در دریا بپردازد زیرا می داند اگر قانون را کشف کند و از آن استفاده کند، به نتیجه می رسد.

کلیت:

رابطه‌ی میان محدوده‌ی اختیار انسان و قانون مندی‌های نظام جهان

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا الْبَلَدُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ (۴۰)

نه خورشید را سزاست که به ماه رسد، و نه شب بر روز پیشی می گیرد؛ و هر کدام در مسیر خود شناورند. (۴۰) - یس

پیام:

همه‌ی موجودات در چهارچوب حدود، اندازه، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی و قانون مندی خود که از جانب خدا تعیین شده، در حرکت اند؛

یعنی همه در تقدیر مشخص شده از جانب خدا عمل می کنند.

کلیت:

هدم خروج موجودات از قانون مندی خود (تقدیر الهی)

درس ششم

قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ (۱۳۷)

پیش از شما، سنت‌هایی وجود داشت؛ (و هر قوم، طبق اعمال و صفات خود، سرنوشت‌هایی داشتند؛ که شما نیز، همانند آن را

دارید.) پس در روی زمین، گردش کنید و ببینید سرانجام تکذیب‌کنندگان (آیات خدا) چگونه بود؟! (۱۳۷) - آل عمران

پیام:

حیات فردی و اجتماعی انسانها دارای سنتها و قوانین است.

با مطالعه‌ی زندگی گذشتگان می توان این سنتها را به دست آورد.

کلیت:

دعوت قرآن به شناخت سنت‌های حاکم بر زندگی انسانها با مطالعه‌ی زندگی پیشینیان

أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ (۲)

آیا مردم گمان کردند همین که بگویند: «ایمان آوردیم»، به حال خود رها می شوند و آزمایش نخواهند شد؟! (۲) - عنکبوت

پیام:

هر کس ادعای ایمان کند، در معرض امتحان و آزمایش قرار می گیرد.

کلیت:

سنت امتحان و ابتلا

كَلَّا تُمَدُّهُوْلَاءٌ وَهُوْلَاءٌ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا (٢٠)

پیام:

رحمت و اسعه‌ی الهی به همه‌ی افراد جامعه، چه نیکوکار و چه بدکار، مدد می‌رساند.

کلیت:

سنت امداد الهی

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا أُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ (١٧٨)

آنها که کافر شدند، (و راه طغیان پیش گرفتند)، تصور نکنند اگر به آنان مهلت می‌دهیم، به سودشان است! ما به آنان مهلت

می‌دهیم فقط برای اینکه بر گناهان خود بیفزایند؛ و برای آنها، عذاب خوارکننده‌ای (آماده شده) است! (١٧٨) – آل عمران

پیام:

خداوند به کافران مهلت می‌دهد و آنان از این مهلت در جهت افزایش گناه استفاده می‌کنند.

کلیت:

سنت املاء یا امهال

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ (١٨٢) وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ (١٨٣)

و آنها که آیات ما را تکذیب کردند، به تدریج از جایی که نمی‌دانند، گرفتار مجازاتشان خواهیم کرد. (١٨٢) و به آنها مهلت

می‌دهم (تا مجازاتشان دردناکتر باشد)؛ زیرا طرح و نقشه من، قوی (و حساب شده) است. (و هیچ کس را قدرت فرار از آن

نیست). (١٨٣) – اعراف

پیام:

برخی انسان‌ها به تدریج گرفتار عذاب می‌شوند.

کلیت:

سنت استدراج

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ مَثَلًا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (١٦٠)

هر کس کار نیکی بجا آورد، ده برابر آن پاداش دارد، و هر کس کار بدی انجام دهد، جز بمانند آن، کیفر نخواهد دید؛ و ستمی

بر آنها نخواهد شد. (١٦٠) – انعام

پیام:

مطابق با سنت الهی، میان پاداش و کیفر تفاوت وجود دارد.

کلیت:

سنت تفاوت در پاداش و کیفر

وَأَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَأَتَقُوا لِقَتْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (٩٦)

و اگر اهل شهرها و آبادیها، ایمان می‌آوردند و تقوا پیشه می‌کردند، برکات آسمان و زمین را بر آنها می‌گشودیم؛ ولی (آنها حق را) تکذیب کردند؛ ما هم آنان را به کیفر اعمالشان مجازات کردیم. (۹۶) - اعراف

پیام:

مطابق با سنت الهی، رفتار خوب یا بد انسان‌ها در سرنوشت آنها تاثیر دارد.

کلیت:

سنت تاثیر نیکی و بدی در سرنوشت افراد و سنت توفیق الهی

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ (۶۹)

و آنها که در راه ما (با خلوص نیت) جهاد کنند، قطعاً به راه‌های خود، هدایتشان خواهیم کرد؛ و خداوند با نیکوکاران است.

(۶۹) - عنکبوت

پیام:

خداوند کسانی را که در راه او قدم بردارند، به طور خاص امداد می‌کند.

کلیت:

سنت توفیق الهی

درس، مقسم

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا (۱۱۰)

کسی که کار بدی انجام دهد یا به خود ستم کند، سپس از خداوند طلب آمرزش نماید، خدا را آمرزنده و مهربان خواهد یافت.

(۱۱۰) - نساء

پیام:

۱ - این آیه درباره‌ی ظلم به خود است.

۲ - انسان در وجود خود، خود عالی و خود دانی دارد. خود جسمی و خود روحی دارد. وقتی بیشتر به خود دانی توجه می‌کند و نسبت به

نیازهای خود عالی بی‌توجه می‌شود، به خودش ظلم کرده است.

کلیت:

ظلم به خود با انجام گناه و یافتن رحمت و غفران الهی

فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (۳۹)

اما آن کس که پس از ستم کردن، توبه و جبران نماید، خداوند توبه او را می‌پذیرد؛ (و از این مجازات؛ معاف می‌شود، زیرا)

خداوند، آمرزنده و مهربان است. (۳۹) - مائده

پیام:

۱ - گناه، ظلم است

۲ - در هر گنجه حقی ضایع می‌شود. اگر اینگناه فقط درباره‌ی خود بوده، یک حق (حق مرتبه‌ی عالی نفس یا خود عالی) ضایع شده و

اگر درباره‌ی غیر بوده دو حق (حق الناس و حق خود عالی) ضایع شده است.

- ۳- برای رسیدن به مرحله‌ی آموزش اول توبه و سپس اصلاح وضع گذشته باید طی شود.
- ۴- مطابق عبارت «فان الله يتوب عليه» علاوه بر بازگشت انسان گناهکار، بازگشت خداوند به کار رفته که نتیجه‌ی لطف و آموزش الهی به انسان توبه کار است.

کلیت:

توبه بندگان و خداوند و مراحل رسیدن به آموزش بعد از انجام گناه

درس هشتم

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصْرَى وَالصَّبِينَ مِنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلُوا صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (۶۲)

کسانی که (به پیامبر اسلام) ایمان آورده‌اند، و کسانی که به آئین یهود گرویدند و نصاری و صابئان [پیروان یحیی] هر گاه به خدا و روز رستاخیز ایمان آورند، و عمل صالح انجام دهند، پاداششان نزد پروردگارشان مسلم است؛ و هیچ گونه ترس و اندوهی برای آنها نیست. (هر کدام از پیروان ادیان الهی، که در عصر و زمان خود، بر طبق وظایف و فرمان دین عمل کرده‌اند، مأجور و رستگارند.) (۶۲) - بقره

پیام:

- ۱- جامعه و تمدن اسلامی بر پایه‌ی اعتقاد و ایمان به خدا بنا می‌شود و با شرک در مراتب مختلف آن مبارزه می‌کند.
- ۲- مردم در جامعه‌ی اسلامی به حقیقت معاد ایمان دارند و اعمال رفتار خود در دنیا را برای رسیدن به سعادت آخرت تنظیم می‌کنند.

کلیت:

ایمان به خدا (توحید محوری)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا (۵۹)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! اطاعت کنید خدا را! و اطاعت کنید پیامبر خدا و اولو الأمر [اوصیای پیامبر] را! و هر گاه در چیزی نزاع داشتید، آن را به خدا و پیامبر بازگردانید (و از آنها داوری بطلبید) اگر به خدا و روز رستاخیز ایمان دارید! این (کار) برای شما بهتر، و عاقبت و پایانش نیکوتر است. (۵۹) - نساء

پیام:

مسلمانان، در برنامه‌های فردی و اجتماعی خود تابع فرمان‌های خدا، پیامبر و امام می‌باشند و برخلاف آن عمل نمی‌کنند.

کلیت:

تبعیت از فرمان‌های خدا، رسول و امامان (ولایت مداری) از معیارهای تمدن اسلامی است.

فَالَّذِي كَفَرَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ هُمْ وَقُلْ ءَامَنَّا بِاللَّهِ مِمَّا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْنَا لِإِعْدَالِ بَيْنِكُمْ اللَّهُ رُبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَالُنَا وَلكُمْ أَعْمَالُكُمْ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ (۱۵)

پس به همین خاطر تو نیز آنان را به سوی این آیین واحد الهی دعوت کن و آن چنان که مأمور شده‌ای استقامت نما، و از هوی و هوسهای آنان پیروی مکن، و بگو: «به هر کتابی که خدا نازل کرده ایمان آورده‌ام و مأمورم در میان شما عدالت کنم؛ خداوند پروردگار ما و شماست؛ نتیجه اعمال ما از آن ما است و نتیجه اعمال شما از آن شما، خصومت شخصی در میان ما نیست؛ و خداوند ما و شما را در یک جا جمع می‌کند، و بازگشت (همه) به سوی اوست!» (۱۵) - شوری

پیام:

تنظیم روابط اجتماعی و تدوین قوانین بر پایه‌ی عدل صورت می‌گیرد و با ظلم به شدت مبارزه می‌شود.
کلیت:

عدالت محوری از معیارهای تمدن اسلامی

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ ءَانَاءَ الْيَلِّ سَاجِدًا وَقَانِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ (۹)

(آیا چنین کسی با ارزش است) یا کسی که در ساعات شب به عبادت مشغول است و در حال سجده و قیام، از عذاب آخرت می‌ترسد و به رحمت پروردگارش امیدوار است؟! بگو: «آیا کسانی که می‌دانند با کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟! تنها خردمندان متذکر می‌شوند!» (۹) - زمر

پیام:

در جامعه و تمدن اسلامی تعقل و خردورزی یک ارزش بزرگ محسوب می‌شود و عالمان احترام و منزلت والایی دارند.
کلیت:

توجه به خردورزی (عقل‌گرایی) و منزلت دادن به عالمان از معیارهای تمدن اسلامی است

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْهُ فَازَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيُغَيِّظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا (۲۹)

محمد (ص) فرستاده خداست؛ و کسانی که با او هستند در برابر کفار سرسخت و شدید، و در میان خود مهربانند؛ پیوسته آنها را در حال رکوع و سجود می‌بینی در حالی که همواره فضل خدا و رضای او را می‌طلبند؛ نشانه آنها در صورتشان از اثر سجده نمایان است؛ این توصیف آنان در تورات و توصیف آنان در انجیل است، همانند زراعتی که جوانه‌های خود را خارج ساخته، سپس به تقویت آن پرداخته تا محکم شده و بر پای خود ایستاده است و بقدری نمو و رشد کرده که زارعان را به شگفتی وامی‌دارد؛ این برای آن است که کافران را به خشم آورد (ولی) کسانی از آنها را که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند، خداوند وعده آمرزش و اجر عظیمی داده است. (۲۹) - فتح

پیام:

مردم جامعه‌ی اسلامی با مومنان که جبهه‌ی حق را تشکیل می‌دهند، مهربان هستند و با ستمگران و دشمنان حق که جبهه‌ی باطل را می‌سازند، دشمن می‌ورزند.

کلیت:

حق خواهی و باطل ستیزی از معیارهای تمدن اسلامی

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (۳۲) قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَالْأثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (۳۳)

بگو: «چه کسی زینتهای الهی را که برای بندگان خود آفریده، و روزیهای پاکیزه را حرام کرده است؟!» بگو: «اینها در زندگی دنیا، برای کسانی است که ایمان آورده‌اند؛ (اگر چه دیگران نیز با آنها مشارکت دارند؛ ولی) در قیامت، خالص (برای مؤمنان) خواهد بود.» این گونه آیات (خود) را برای کسانی که آگاهند، شرح می‌دهیم! (۳۲) بگو: «خداوند، تنها اعمال زشت را، چه آشکار باشد چه پنهان، حرام کرده است؛ و (همچنین) گناه و ستم بناحق را؛ و اینکه چیزی را که خداوند دلیلی برای آن نازل نکرده، شریک او قرار دهید؛ و به خدا مطلبی نسبت دهید که نمی‌دانید.» (۳۳) - اعراف

پیام:

مردم جامعه‌ی اسلامی در عین حال که برای آخرت تلاش می‌کنند، از نعمت‌های دنیایی خداوند بیشتر بهره می‌برند البته این نعمت را در جهت فساد و گناه و تجاوز به ناحق به کار نمی‌برند.

کلیت:

بهرهمندی متعادل از نعمت‌های دنیایی در عین هدف قرار دادن آخرت (اعتدال گرایی) از معیارهای تمدن اسلامی است.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (۲۱)

و از نشانه‌های او اینکه همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید، و در میانتان مودت و رحمت قرار داد؛ در این نشانه‌هایی است برای گروهی که تفکر می‌کنند! (۲۱) - روم

پیام:

در جامعه‌ی اسلامی، خانواده جایگاه ممتازی دارد و کانون رشد انسان‌های بافضیلت و محل مودت، آرامش و رحمت می‌باشد.

کلیت:

احیای منزلت زن و جایگاه خانواده (اصالت خانواده) از معیارهای تمدن اسلامی

درس نهم

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعِ الرَّسُولَ مِمَّنْ نَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كُنْتَ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ (۱۴۳)

همان‌گونه (که قبله شما، یک قبله میانه است) شما را نیز، امت میانه‌ای قرار دادیم (در حد اعتدال، میان افراط و تفریط؛) تا بر مردم گواه باشید؛ و پیامبر هم بر شما گواه است. و ما، آن قبله‌ای را که قبلاً بر آن بودی، تنها برای این قرار دادیم که افرادی که

از پیامبر پیروی می‌کنند، از آنها که به جاهلیت بازمی‌گردند، مشخص شوند. و مسلماً این حکم، جز بر کسانی که خداوند آنها را هدایت کرده، دشوار بود. (این را نیز بدانید که نمازهای شما در برابر قبله سابق، صحیح بوده است؛) و خدا هرگز ایمان [نماز] شما را ضایع نمی‌گرداند؛ زیرا خداوند، نسبت به مردم، رحیم و مهربان است. (۱۴۳) - بقره

ح

جامعه‌ی واقعی اسلامی آن جامعه‌ای است که بتواند در عصر خود اسوه باشد و راه معتدل و میانه‌ی زندگی را به دیگر جامعه‌ها نشان دهد.

دهد.

کلیت:

☞

امت متعادل، به دور از افراط و تفریط و اسوه

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ (۵۶)

کتاب

و کسانی که ولایت خدا و پیامبر او و افراد باایمان را بپذیرند، پیروزند؛ (زیرا) حزب و جمعیت خدا پیروز است. (۵۶) - مائده

✍

پیام:

ح

۱- اگر امتی ولایت خداوند و پیامبر گرامی او را بپذیرد و به دین الهی عمل کند، همواره در جهان پیروز و سربلند خواهد شد.

۲- امت اسلامی باید مانند یک حزب با یکدیگر متحد باشند زیرا حزب الهی غالب و پیروز است.

کلیت:

☞

راه موفقیت در صحنه‌ی جهانی (غالب بودن) پذیرش ولایت الهی و پیامبر گرامی (ص) و جانشینان آن حضرت

قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ (۱۲۸)

کتاب

موسی به قوم خود گفت: «از خدا یاری جوئید، و استقامت پیشه کنید، که زمین از آن خداست، و آن را به هر کس از بندگانش که بخواهد، واگذار می‌کند؛ و سرانجام (نیک) برای پرهیزکاران است!» (۱۲۸) - اعراف

✍

پیام:

ح

۱ - عاقبت نیک برای متقین و بندگان خداست

۲- این عاقبت در صورتی به انسان می‌رسد که انسان از خدا مدد بخواهد و صبر و استقامت پیشه کند

کلیت:

☞

تقویت ایمان و اراده یکی از برنامه‌های تقویت توانایی‌های فردی

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجِدْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ

کتاب

بِالْمُهْتَدِينَ (۱۲۵)

با حکمت و اندرز نیکو، به راه پروردگارت دعوت نما! و با آنها به روشی که نیکوتر است، استدلال و مناظره کن! پروردگارت، از هر کسی بهتر می‌داند چه کسی از راه او گمراه شده است؛ و او به هدایت یافتگان داناتر است. (۱۲۵) - نحل

✍

پیام:

ح

روش‌های خداوند برای گفتگو با مردم و رساندن پیام الهی :

- استفاده از حکمت و استدلال عقلی در هنگام دعوت
- استفاده از موعظه‌ی حسنه (اندرز نیکو)

• استفاده از جدال احسن و بهتر، هنگام بحث و مناظره

کلیت:

تأکید بر محتوای عقلانی و خردمندانه‌ی دین برای حضور موثر در جامعه‌ی جهانی

درس دهم

أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَنَهُ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَنَهُ عَلَىٰ شِقَاجِرٍ هَاوٍ فَاَنْهَارٍ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (۱۰۹)

آیا کسی که شالوده آن را بر تقوای الهی و خشنودی او بنا کرده بهتر است، یا کسی که اساس آن را بر کنار پرتگاه سستی بنا

نموده که ناگهان در آتش دوزخ فرومی‌ریزد؟ و خداوند گروه ستمگران را هدایت نمی‌کند! (۱۰۹) – توبه

پیام:

۱- اساس زندگی مؤمنان بر دو پایه‌ی پرهیزکاری و تقوای الهی و طلب خشنودی خدا بنا نهاده شده است.

۲- بی توجهی به رضایت خداوند حرکت در مسیر سقوط است.

کلیت:

مقایسه‌ی اساس و پایه‌ی زندگی، پرهیزکاران و گناهکاران و عواقب بی توجهی به احکام خداوند